

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН СЯЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕННІКАУ БЕЛАРУСІ І КАМІТЭТА ПА СПРАВАХ МАСТАЦТВА ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАУ БССР

№ 46 (905)

Субота, 15 лістапада 1952 года

Цана 50 кап.

У ДНІ НАСТРЫЧНІЦНАГА СВЯТА

Парад і дэманстрацыя на Краснай плошчы

7 лістапада ў Маскве адбыўся традыцыйны ваенны парад. У часце 35-й гадавіны дзяржавы першай у свеце Савецкай сацыялістычнай дзяржавы на Краснай плошчы перад Ленінскім маўзалеем урачыстым маршам прайшлі часткі гарнізона сталіцы.

Красная плошча — ў святочным убранні.

Супраць Ленінскага маўзалея, на будынку былога Дзяржаўнага ўніверсальнага магазіна — велізарны партрэт гэтага чалавечка В. І. Леніна і І. В. Сталіна, Дзяржаўныя гербы і сцягі пашанцавалі саюзных рэспублік.

Праз увесь фасад будынка працігнуўся чырвоны транспарант: «Някай жыве 35-я гадавіна Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі!».

На белаканяных трыбунах па абодвух баках маўзалея сабраліся дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР і Вярхоўнага Савета РСФСР, члены ЦК Комуністычнай партыі Савецкага Саюза, ЦК ВЛКСМ і ВДПС, міністры, Героі Савецкага Саюза і Героі Сацыялістычнай Працы, лаўрэаты Сталінскай прэміі, праслаўленыя сталеваўдныя прамысловцы, перадавікі сельскай гаспадаркі, выдатныя дзеячы навукі і тэхнікі, культуры і мастацтва.

Ганаровыя месцы на трыбунах займаюць госці сталіцы — дэлегацыі працоўных многіх замежных краін, якія прыехалі ў СССР на святкаванне 35-й гадавіны Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі.

За некалькі хвілін да пачатку параднага гранітны трыбун маўзалея палымецца таварыш І. В. Сталін, акружаны бліжэйшымі сэртаннікамі. Тосці Краснай плошчы сустракаюць вялікага правадара бурных воцкамі.

На гукі сустрачнага марша з варот Спаскай вежы Кремля да войск, якія чакаюць на плошчы, выязджае на чалі Маршал Савецкага Саюза С. К. Дзімазія. Прыняты рэпартаж камандуючага парадом генерал-палкоўніка П. А. Арцёмава, ён аб'язджае войскамі.

Падняўшыся з трыбуны маўзалея, Маршал Савецкага Саюза С. К. Дзімазія звяртаецца з прававой да прысутных на Краснай плошчы, да ўсіх савецкіх людзей.

Пачынаецца парад. З гэтага дня гора пераеждзе ў страі савецкіх Узброеных Сілаў Савецкай Сацыялістычнай дзяржавы і ордэна Суворова І-й ступені Ваенная акадэмія імя М. В. Фрунзе.

Над бел-блакітным сцягам Ваенна-Марскіх Сіл СССР на плошчы ўстаўляюць зводны полк ваенных мароў.

За маршам ідуць курсанты старэйшай савецкай афіцэрскай школы — Маскоўскага Чырвонасцяжнага пяхотнага вучылішча імя Вярхоўнага Савета РСФСР.

Затым на Краснай плошчы, чаканячы крок, ідуць пагранічнікі, лізьняны вартыяны батальён выхаванцаў Тульскага савецкага вучылішча і Ленінградскага навігацкага вучылішча і Ленінградскага навігацкага вучылішча і Ленінградскага навігацкага вучылішча.

На некалькі імгненіяў плошча пусецца. Затым яе прасяруць зноў запалваюцца войскамі, але гэта — матарызаваныя войскі. Яны едуць на дабротных машынах айчынных марак.

Мотаняхоту змяняе артылерыйская каляна.

Наступнае заключны этап параднага ўстаўляюць Гвардзейская Чырвонасцяжная дывізія Леніна Кантэміраўскага танкава дывізія. Прыжымістыя, імклівыя і горныя праходзяць танкі на Краснай плошчы. Люкі закрыты, людзей не відаць, але баявыя машыны строга трымаюць раўненне.

Каля Ленінскага маўзалея цяжка пра-

грукатамі велізарныя танкі «ІС» — «Іосіф Сталін». Гэтыя рухомыя крэпасці, заключваючы парад, як-бы падкрэслілі несакрыўчаласць Узброеных Сілаў нашай Радзімы.

Зводны аркестр завяршае парад. На плошчы ўстаўляецца пішыня. Толькі з боку Гістарычнага музея, як шум прыбою, даносіцца ўсхваляваны гул людскога мора. Зноў грываць аркестры. Ва ўсім шырыню велізарная Красная плошча запалываецца патокам дэманстрантаў. Пачынаецца святочнае шэсце маскішоў. Гарачыя апладысменты ўзнікаюць на трыбунах. Перад маўзалеем павуляецца сцяг Масквы, увенчаны ордэнам Леніна.

Маліўнічаныя карціны прадстаўляюць дэсяцітысячныя калоны фізкультурнікаў. Над строгім кватэрам калоны ўзвышаюцца велізарны партрэт Іосіфа Вісарыявіча Сталіна. Восем яны параўналіся з маўзалеем. Тысячы рук паянчалі ўверх з букетамі кветак. Гучыць лікувальны зваў і ў часце вялікага правадара і настаўніка працоўных, у часце роднай Комуністычнай партыі, у часце геранічнага савецкага народа.

На плошчы ўстаўляюць калоны працоўных дванадцяті раёнаў сталіцы. Над калонамі дэманстрантаў — партрэты заснавальнікаў навуковага камунізма Маркса і Энгельса, геніяў рэвалюцыі, заснавальнікаў Комуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы Леніна і Сталіна, кіраўнікоў партыі і Савецкага ўрада. На трыбун сцягоў — палымныя заклікі ЦК Комуністычнай партыі Савецкага Саюза да 35-й гадавіны Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі.

Афармленне калон расказвае аб выдатнай савецкай тэхніцы, якой па праву ганарыцца наша краіна. Усе буйнейшыя заводы сталіцы выконваюць складаныя заказы будоўляў камунізма. У сённяшняй дэманстрацыі вялікі будоўляў адна асабліва многа месца.

Удзельнікі кастрычніцкай дэманстрацыі звяртаюцца з брацімі прыватанам да вялікага кітайскага народа, які дасягнуў новых поспехаў у будоўльніцтве магутнай народна-дэмакратычнай дзяржавы, да геранічнага карэйскага народа, які мужна адстойвае свабоду і незалежнасць саёй радзімы ў барацьбе супраць імпацызму захопнікаў. На чырвоных палотнічках — словы прыватанна германскаму народу, які змагаецца за адзіную, незалежную, дэмакратычную і міралюбівую Германію, за хутчэйшае заключэнне мірнага дагавору ў інтарсах германскага народа і міру ва ўсім свеце.

У калонах дэманстрантаў — дзеячы савецкай культуры, самай перадавой культуры ў свеце: пісьменнікі, мастакі, кампазітары, калектывы вядомых усёй краіне буйнейшых тэатраў. Савецкая літаратура і рэалістычнае мастацтва адна служыць свайму народу.

Чатыры гадзіны прадаўжалася кастрычніцкая дэманстрацыя працоўных сталіцы. У ёй прыняло ўдзел каля мільёна чалавек. Святочнае шэсце завяршылі стройныя калоны спартсменаў. Яны пранеслі на Краснай плошчы велізарныя літары, утварыўшы словы:

Уперад, да перамогі камунізма!

Дэманстрацыя з'явілася новым яркім выразнем блізкай аднасіці і любові савецкага народа да свай Радзімы, Комуністычнай партыі, Савецкага ўрада, вялікага правадара працоўных таварыша І. В. Сталіна. Працоўныя сталіцы прадэманстравалі сваю гатоўнасць быць і надалей у першых радах барацьбы за перавыкананне пятага пяцігадовага плана, за будоўню камунізма ў СССР.

«35» — гэтая лічба ў дні сёлетняй гадавіны Вялікага Кастрычніка гарала-перааізілася, паўтараючы тысячы і тысячы разоў, у кожным кутку Беларусі, як і ў кожным кутку ўсёй нашай Радзімы. Савецкай краіне споўнілася 35 год, але за гэты час яна дасягнула магутнасці і росквіту, стала перадавой краінай свету, увавабленнем мар і спадзяванняў усяго прагрэсіўнага чалавечтва.

Штогод мы адзначаем Кастрычніцкае свята ўрачыста і радасна. Апрамаюцца ў святочнае ўбранне гарады і вёскі, на вуліцах ідуць стройныя рады дэманстрантаў, лікуе ўверх народ. І разам з тым штогод, рытухуючыся да свята і адзначаючы яго, мы заўважаем, што ў нашым жыцці, у жыцці ўсёй краіны адбылося шмат новага, радаснага, светлага, што краіна зрабіла новы важны крок наперад.

Так і сёлетні савецкі народ сустраў слаўную гадавіну новымі поспехамі ва ўсіх галінах гаспадарчага і культурнага жыцця. Ён сустраў яе, акрылены яшчэ больш велічымі перспектывамі, вызначанымі ў гістарычных рашэннях XIX з'езда Комуністычнай партыі Савецкага Саюза і ў новых працах любімага і мурага правадара.

З далёкай мары камунізм ператвараецца ў блізкаю рэалінасцю — гэта бачыць і адчувае кожны савецкі чалавек.

Ва ўрачысты дзень свята ён, наш савецкі чалавек—будоўнік камунізма, праішоў у магутных калонах дэманстрантаў. Праішоў, поўны фізічных і духоўных сілаў, басконца адданы роднай партыі і любімаму правадару, гатовы да новых працоўных подзвігаў у імя светлай будучыні. Партыя, вялікі Сталін узялі, выхавалі яго і вядуць ад перамогі да перамогі.

З такім настроем, з такім уздымам адзначылі 35-годдзе Вялікага Кастрычніка і працоўныя Беларусі.

Мінск — узятая з руін і шанацішчаў горад, горад новабудоўляў, адзін з прыгажэйшых у блізкай будучыні савецкіх гарадоў — убарэўся ў чырваны сцягоў і транспарантаў. Партрэты вялікіх правадароў рэвалюцыі В. І. Леніна і І. В. Сталіна, чырвоныя палотнічкі з заклікамі партыі, плакаты з лічбамі дасягненняў краіны адоблілі фасады новых шматпавярховых дамоў, рыштыванні будоўляў, уваходы ў прасторныя цахі заводаў і фабрык.

Ходь надвор'е па-асеннаму хмурае — горад выглядаў светлым і па-вазнаму малым. Яго вуліцы рана абдуліліся вясёлым людскім гоманам, гудамі аркестраў, перамаімі песнямі.

Цудоўны новы Мінск і на ўсёкраінах, дзе раскінулі свае магутныя вытворчыя карпусы і ўтульныя жылыя гарадкі трактарны і аўтамабільныя заводы: цудоўны ён і ў іншых сваіх ужо абудаваных кутках. Але яшчэ больш захапляе і радуе вока яго галоўныя артыры — праспект імя Сталіна. У ім, гэтым шырокім і заўсёды сонечным праспекце з прыгожымі светлымі будынкамі паабалал, як бы ўвабленна блізкае будучыня ўсяго Мінска.

Праспект пралягае праз Цэнтральную плошчу — сэрца горада. У сярэдзіне яе, радучы поаіры і душ кожнага працоўнага, узвышаецца велічны манумент таварыша Сталіна. Плячча закончана будоўля ў гэтым годзе, і на ёй, такой-жа прасторнай і светлай, як і праспект, упершыню ў гэты дзень адбываюцца парад войск Мінскага гарнізона і дэманстрацыі працоўных.

Запоўнены трыбуны для газет. Роўныя прамавугольнікі выстраіліся войскамі часці — ўдзельнікі парад. У адзінаццаць гадзін на урадавую трыбуну

ўзнікаюцца кіраўнікі партыі і ўрада БССР тт. Н. С. Патолічаў, А. Я. Кляшчоў, В. І. Калозь, М. В. Зімянін, П. С. Гарбуноў, П. А. Абрасімаў, М. І. Басякаў, К. Т. Мазураў, І. Н. Макараў, П. М. Машараў, Якуб Колас.

Генерал-палкоўнік Ф. Ф. Жмачэнка аб'язджае калоны войск. Потым, узыўшыся на трыбуну, ён звяртаецца да прысутных, да ўсіх працоўных рэспублікі з прававой, у якой вітае іх з вялікім святам. Абвешчаны ім у заключэнне прамовы зраўнава ў часце вялікага правадара І. В. Сталіна сустракаецца магутным «ура». Артылерыйскі салют абвешчае аб пачатку парад войск.

Заўсёды ў сэрцах савецкіх людзей наша родная армія вылікае басконцю гордасці і высокую любові. І тут, на святочным парадзе, з якім хваляваннем, з якой радасцю мы сочым за мёрным, узыўным поступам праслаўленай пяхоты, за імклівым рухам машын, углядаем ся ў роліны твары войнаў, усацоўваем ся ў пераможны рокат савецкай ваеннай тэхнікі!

Армія, якая пакрыла сабе неўвадальнай славай у баях за незалежнасць сацыялістычнай Радзімы, моцна стаіць на вярце нашага шчаслівага сёння і яшчэ больш шчаслівага заўтра, — у гэтым узыўным і гэта ўвавалякі бачыць кожны з нас, назіраючы за праходам частей на парадзе.

Ледзь заціў і адлітены гул матароў ваенных машын, як на Цэнтральную плошчу пачалі ўлівацца калоны дэманстрантаў. Наперадзе — мастацкі выкананы на аксаміце барэль В. І. Леніна і І. В. Сталіна. Шырокая людская рака з лесам чырвоных сцягоў над ёй, з безлічу партрэтаў любімага кіраўнікоў партыі і народа, з транспарантамі, лозунгамі, рапартамі вытворчых перамог, пацякла перад трыбунамі пад воклічы прыватаннаў, над басконца «ура».

Пляччо ў пляччо, упералізе калон, вышэй калектывы старошага ў Мінску станкабудоўніча завода імя Варашылава і самага маладога, але які ўжо праславіў сабе працоўнымі поспехамі, першыя беларускага аўтамабілебудавання — Мінскага аўтазавода. Яны акрылі шэсце працоўных Ленінскага і Сталінскага раёнаў Мінска. Абодва калектывы з часцю выданні перадавыя абавязальнасці, абодва імі ганарыцца ўся рэспубліка.

Новыя і новыя калоны з'яўляюцца на плошчы — калектывы заводаў і фабрык, калектывы дзяржаўных устаноў, вучоныя і студэнты, настаўнікі і вучні, работнікі мастацтва і літаратуры, фізкультурнікі. Рольны па прафесіях і ўзрастах, усе яны з'яднаны аднымі інтарэсамі, адной волі, адным парывам будоўнікоў камунізма.

Прыватанні з трыбун аліваюцца з воклічамі прыватаннаў і дружным «ура» дэманстрантаў. У гэтых радасных воклічах вылучаецца адно імя, з якім звязана шчасце нашай Радзімы і будучыні ўсяго чалавечтва — імя Вялікага Сталіна. Да яго накіраваны лепшыя думы і пачуцці і яны выказваюцца папер з асаблівай любові на дэманстрацыі.

Такім урачыстым уздымам у гэты час не толькі Мінск, а і ўся Беларусь. Ва ўсіх гарадах і вёсках Беларусі праходзілі шматлюдныя калоны працоўных, дэманструючы сваю згуртаванасць вакол партыі Леніна — Сталіна, сваю адзінадушную гатоўнасць з новым уздымам змагацца за ажыццяўленне рашэнняў XIX з'езда партыі, за будоўню камунізма.

Адзіства партыі і народа — вялікая сіла, якая забяспечвала і забяспечвае нашай Радзіме перамогу за перамогі. Гэтае адзіства яшчэ раз з пераканаўчай сілай праявілася ў час святкавання слаўнага 35-годдзя Вялікага Кастрычніка.

Тарас ХАДКЕВІЧ.

Сёння працоўныя нашай рэспублікі адзначаюць сямідзесяцігоддзе з дня нараджэння Якуба Коласа — выдатнага народнага песняра, аднаго з заснавальнікаў сучаснай беларускай літаратуры.

Прывітанні Якубу Коласу

Ад праўлення Саюза савецкіх пісьменнікаў СССР

Дарогі Канстанцін Міхайлавіч!

Праўленне Саюза савецкіх пісьменнікаў СССР шле Вам, выдатнаму беларускаму пісьменніку, аднаму з заснавальнікаў савецкай беларускай паэзіі найбольшае пажаданні ў дзень Вашага сямідзесяцігоддзя. Вашы творы ўвайшлі ў залаты фонд многанацыянальнай савецкай літаратуры і за-

вавалі прызнанне і любові народаў Савецкага Саюза.

Ад усёй душы жадаем Вам, дарогі Канстанцін Міхайлавіч, здароўя, нягаснай энергіі і новых вялікіх творчых поспехаў на карысць савецкай літаратуры.

Сакратар праўлення
Анатоль САФРОНАУ.

Ад рэдакцыі „Літаратурной газеты“

Дарогі Канстанцін Міхайлавіч!

У дзень Вашага сямідзесяцігоддзя рэдакцыя „Літаратурной газеты“ горада вітае Вас, народнага паэта Беларусі, палымнага і сапраўднага бародыста за шчасце людзей, за трывалы мир і дружбу паміж народамі. Ваша творчае жыццё непарыўна звязана з жыццём савецкага народа. Тво-

ры творы ўвайшлі ў залаты фонд многанацыянальнай савецкай літаратуры. Віншуючы Вас у дзень Вашага сямідзесяцігоддзя, мы радуемца таму, што Вы сустракаеце гэты дзень у поўным росквіце творчых сілаў і ад душы жадаем Вам доўгіх год жыцця, здароўя, творчых перамог.

Канстанцін СИМАНАУ.

Ад праўлення Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР

Дарогі Канстанцін Міхайлавіч!

Пісьменнікі Савецкай Беларусі перадаюць Вам у дзень Вашага слаўнага 70-годдзя самае шчырае і сэрцачнае прыватанне.

Гэты дзень з'яўляецца святам усёй савецкай літаратуры. Сёння мы выказваем Вам нашу вялікую павагу і любові да Вас — бадзі нашай літаратуры, выдатнага майстра слова, на творчасці якога выхоўваліся і выхоўваюцца пакаленні беларускіх літаратараў.

рускага народа і ўсіх народаў сацыялістычнай Радзімы, дзякуючы перамозе Ленінска-сталінскай нацыянальнай палітыкі.

Ва ўсіх кутках неабсяжнай Савецкай краіны ведаюць і любяць творы Якуба Коласа. Вашы творы вучаць шанаванні і ўважання розную Айчыну, сталінскую дружбу народаў, клічуць змагацца за мир паміж народамі; яны прасякуюць палымнай любові да вялікай Комуністычнай партыі, да нашага роднага і любімага таварыша Сталіна.

Дарогі наш Якуб Колас!

Наўстагоддзя свай плённай творчай працы Вы служыце працоўнаму народу, узбагачаючы яго культуру мастацкімі творами. Вы і Ваш друг і палчэнік Янка Купала з'яўляецеся самымі вялікімі мастакамі слова за ўсю гісторыю існавання беларускага народа. Асабліва багаты ўклад у скарбніцу савецкай культуры Вы ўнеслі ў наш савецкі час, у слаўную сталінскую эпоху. Ваша выдатная творчасць — неад'емная частка сацыялістычнай культуры Савецкай Беларусі, якая расквітаецца дзякуючы братняй дапамозе вялікага

Дарогі наш Якуб Колас, друг і настаўнік! Вялікі, згуртаваны атрад беларускіх літаратараў жадае Вам здароўя і доўгіх год плённай творчай працы на славу нашай савецкай культуры, на славу нашага геранічнага народа — сапраўднага будоўніча камунізма. Сёння разам з нашымі слаўнымі рабочымі, працавітымі калгаснікамі хлэбаробамі і інтэлігентамі мы паўтарам шчырыя словы пажадання:

Ляціль у шырокі і вольны абшар
Народа савецкага колас!
Спявай нам на радасць, вялікі пясняр,
У славе красуйся, наш Колас!

ПРАЎЛЕННЕ СЯЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕННІКАУ БССР.

Ад прэзідыума Саюза савецкіх пісьменнікаў Украіны

Дарогі Канстанцін Міхайлавіч!

Пісьменнікі Савецкай Украіны шлюць Вам, выдатнаму песняру Беларусі і дзяржаўнаму дзеячу, у дзень Вашага сямідзесяцігоддзя брацкае сэрцачнае прыватанне! Украінскі народ ведае і горада любіць Вашы ўскрываючы патрыятычныя творы, што ўскрываюць Радзіму, партыю, Вялікага Сталіна, сталінскую дружбу савецкіх народаў. Вашы творы, перакладзеныя на

украінскую мову, сталі адабыткам нашага саракамільёнага народа.

З пачуццямі глыбокай узяччасці ўспанімаем мы ў гэты дзень, што і Вы ўкладлі многа працы ў сярэву папулярызацыі твораў украінскай літаратуры срод працоўных брацкай Беларусі.

Жадаем Вам, дарогі Канстанцін Міхайлавіч, сілаў, здароўя, новых творчых поспехаў у высокароднай працы ў імя росквіту культуры нашай Радзімы, у імя ўрачыстасці камунізма.

ПРАЭЗІДЫУМ СЯЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕННІКАУ УКРАІНЫ

Ад прэзідыума Саюза савецкіх пісьменнікаў Украіны

Дарогі Канстанцін Міхайлавіч!

Пісьменнікі Савецкай Украіны шлюць Вам, выдатнаму песняру Беларусі і дзяржаўнаму дзеячу, у дзень Вашага сямідзесяцігоддзя брацкае сэрцачнае прыватанне! Украінскі народ ведае і горада любіць Вашы ўскрываючы патрыятычныя творы, што ўскрываюць Радзіму, партыю, Вялікага Сталіна, сталінскую дружбу савецкіх народаў. Вашы творы, перакладзеныя на

украінскую мову, сталі адабыткам нашага саракамільёнага народа.

З пачуццямі глыбокай узяччасці ўспанімаем мы ў гэты дзень, што і Вы ўкладлі многа працы ў сярэву папулярызацыі твораў украінскай літаратуры срод працоўных брацкай Беларусі.

Жадаем Вам, дарогі Канстанцін Міхайлавіч, сілаў, здароўя, новых творчых поспехаў у высокароднай працы ў імя росквіту культуры нашай Радзімы, у імя ўрачыстасці камунізма.

ПРАЭЗІДЫУМ СЯЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕННІКАУ УКРАІНЫ

25-годдзе газеты „Советская Белоруссия“

Газете „Советская Белоруссия“ — органу Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі Беларусі, Вярхоўнага Савета і Савета Міністраў БССР споўнілася 25 год.

Гэтай значнальнай паэзіі ў жыцці рэспублікі быў прысвечаны агульнагагарскі схода супрацоўнікаў рэдакцыі газеты „Советская Белоруссия“, аўтарскага актыўна і чытачоў разам з гарадскімі партыйнымі і савецкімі арганізацыямі.

Цяпер газета сваю асноўную ўвагу звяртае на прапаганда раішчынні гістарычнага XIX з'езда Комуністычнай партыі Савецкага Саюза і прамовы таварыша Сталіна. Разам з іншымі газетамі рэспублікі яна мабілізуе беларускі народ на выкананне і перавыкананне плана пятай сталінскай пяхоткі.

У прэзідыуме сходу — сакратар ЦК БН Беларусі тав. Н. С. Патолічаў, сакратары ЦК КПБ тав. М. В. Зімянін, тав. П. С. Гарбуноў, сакратар ЦК ЛКСМБ тав. П. М. Машараў, заг. аддзела прапаганды і агітацыі ЦК КПБ тав. Н. А. Халінаў, сакратар Мінскага абкома КПБ тав. В. Ф. Шаўра, сакратар Мінскага гарадскога камітэта партыі тав. І. Д. Варашылава, старшыня праўлення Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР тав. П. У. Броўка, старшыня выканкома Мінскага гарадскога Савета інтэлітэцкай працы тав. К. Н. Дугашаў, рэдактары рэспубліканскіх газет і часопісаў, пісьменнікі.

На сходзе былі зачытаны прывітанні ад Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі Беларусі, ад рэдакцыі газеты „Праўда“, ад рэдакцыі газеты „Ізвестыя“, ад Мінскага абласнога і гарадскога камітэтаў КПБ, ад ЦК ЛКСМБ, ад рэдакцыі газет „Звязда“, „Белгасная праўда“, ад Саюза савецкіх пісьменнікаў Беларусі, ад народнага паэта Беларусі Якуба Коласа, прывітанні рэспубліканскіх, абласных, камсамольскіх, піонерскіх газет, ад Акадэміі навук БССР, ад рэспубліканскіх і абласных газет саюзных рэспублік і ім.

У ганаровы прэзідыум выбіраецца Прэзідыум Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі Савецкага Саюза на чале з таварышам І. В. Сталіным.

З заклалам 25 год газеты „Советская Белоруссия“ выступіў тав. О. А. Злараненін.

— Уся гісторыя газеты „Советская Белоруссия“, — гаворыць ён, — непарыўна звязана з ажыццяўленнем рашэнняў Ко-

муністычнай партыі Беларусі па сацыялістычнай перабудове прамысловасці і сельскай гаспадаркі нашай рэспублікі, па далейшаму ўздыму навукі, літаратуры, мастацтва і культуры беларускага народа.

Цяпер газета сваю асноўную ўвагу звяртае на прапаганда раішчынні гістарычнага XIX з'езда Комуністычнай партыі Савецкага Саюза і прамовы таварыша Сталіна. Разам з іншымі газетамі рэспублікі яна мабілізуе беларускі народ на выкананне і перавыкананне плана пятай сталінскай пяхоткі.

У прэзідыуме сходу — сакратар ЦК БН Беларусі тав. Н. С. Патолічаў, сакратары ЦК КПБ тав. М. В. Зімянін, тав. П. С. Гарбуноў, сакратар ЦК ЛКСМБ тав. П. М. Машараў, заг. аддзела прапаганды і агітацыі ЦК КПБ тав. Н. А. Халінаў, сакратар Мінскага абкома КПБ тав. В. Ф. Шаўра, сакратар Мінскага гарадскога камітэта партыі тав. І. Д. Варашылава, старшыня праўлення Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР тав. П. У. Броўка, старшыня выканкома Мінскага гарадскога Савета інтэлітэцкай працы тав. К. Н. Дугашаў, рэдактары рэспубліканскіх газет і часопісаў, пісьменнікі.

На сходзе былі зачытаны прывітанні ад Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі Беларусі, ад рэдакцыі газеты „Праўда“, ад рэдакцыі газеты „Ізвестыя“, ад Мінскага абласнога і гарадскога камітэтаў КПБ, ад ЦК ЛКСМБ, ад рэдакцыі газет „Звязда“, „Белгасная праўда“, ад Саюза савецкіх пісьменнікаў Беларусі, ад народнага паэта Беларусі Якуба Коласа, прывітанні рэспубліканскіх, абласных, камсамольскіх, піонерскіх газет, ад Акадэміі навук БССР, ад рэспубліканскіх і абласных газет саюзных рэспублік і ім.

У ганаровы прэзідыум выбіраецца Прэзідыум Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі Савецкага Саюза на чале з таварышам І. В. Сталіным.

З заклалам 25 год газеты „Советская Белоруссия“ выступіў тав. О. А. Злараненін.

— Уся гісторыя газеты „Советская Белоруссия“, — гаворыць ён, — непарыўна звязана з ажыццяўленнем рашэнняў Ко-

муністычнай партыі Беларусі па сацыялістычнай перабудове прамысловасці і сельскай гаспадаркі нашай рэспублікі, па далейшаму ўздыму навукі, літаратуры, мастацтва і культуры беларускага народа.

Цяпер газета сваю асноўную ўвагу звяртае на прапаганда раішчынні гістарычнага XIX з'езда Комуністычнай партыі Савецкага Саюза і прамовы таварыша Сталіна. Разам з іншымі газетамі рэспублікі яна мабілізуе беларускі народ на выкананне і перавыкананне плана пятай сталінскай пяхоткі.

У прэзідыуме сходу — сакратар ЦК БН Беларусі тав. Н. С. Патолічаў, сакратары ЦК КПБ тав. М. В. Зімянін, тав. П. С. Гарбуноў, сакратар ЦК ЛКСМБ тав. П. М. Машараў, заг. аддзела прапаганды і агітацыі ЦК КПБ тав. Н. А. Халінаў, сакратар Мінскага абкома КПБ тав. В. Ф. Шаўра, сакратар Мінскага гарадскога камітэта партыі тав. І. Д. Варашылава, старшыня праўлення Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР тав. П. У. Броўка, старшыня выканкома Мінскага гарадскога Савета інтэлітэцкай працы тав. К. Н. Дугашаў, рэдактары рэспубліканскіх газет і часопісаў, пісьменнікі.

На сходзе былі зачытаны прывітанні ад Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі Беларусі, ад рэдакцыі газеты „Праўда“, ад рэ

Я Ж У Б Ж О Л А С

Настаўнік літаратурнай моладзі

Жыццё і творчы шлях Якуба Коласа — гэта павучальны прыклад таго, якіх вялікіх поспехаў можа дасягнуць пісьменнік у сваім самаадданым служэнні народу і Радзіме. Вышапіўшы з гушчай народных мас, Я. Колас стаў адным з найбольш выдатных пісьменнікаў нашай сучаснасці.

З першых крокаў літаратурнай дзейнасці Я. Колас правільна ацаніў вялікую выхавальную ролю мастацтва і разам з А. М. Горкім змагаўся за грамадскую накіраванасць літаратуры, супраць школьнай тэорыі дэкадэнтаў аб мастацтве як самамэце; ён заклікаў сваіх сабраццаў па прафесійна-эпіскапаў жыццё народа і адначасова змагацца за яго перабудову, быць у шэрагу актыўных змагаўся за развіццё дэмакратычнай і абсалютна свабоднай літаратуры.

Заспяваў ты мне песню такую,
Каб душу мне паляла яна,
Каб у ёй ты надолу людскую
І ўсё вычарпаў гора да дна.

Скажы, як у няволі жывецца,
Як нам шэй залучыла ярмо...
Заспявай-жа ты песню такую,
Каб маланка жахала яна
І паляла няволі людскую,
Каб грэмела, як гнеў перуна.

(«Песняры», 1910 г.).

Пасля Вялікага Пасцяржача ўмужнялі і расквітнела беларуская савецкая літаратура. Кожны год руды пісьменнік гадзінамі таленавіта моладзі. Якуб Колас і Янка Купала, на долю якіх выпала пачаць сваю дзейнасць яшчэ ў даравацкіх гадах, з'явіліся перадавімі народнай барацьбы і велічных перамог на шляху будоўні камуністычнага грамадства, сталі выхавальнікамі маладых пісьменнікаў.

Настаўніцкая роля Якуба Коласа ў адрасце пісьменніцкай моладзі заключалася ў настойлівай барацьбе за правядзенне ліній партыі ў літаратуры, за ажыццяўленне ўказанняў геніяльных правадароў рэвалюцыі Леніна і Сталіна, у нястомным змаганні за магучы росквіт савецкай літаратуры. Паводле Коласа, літаратар павінен быць змагаўся за лепшую будучыню народа, актыўным удзельнікам сацыялістычнага будаўніцтва:

Смялей на шлях жывое працы!
Выходзь, паэце, на прасторы!
На варце стань ідзі ў дзвор, —
І поўны пульс жывы намай,
І ў мур выводжаных палацаў
Улажы сваю пагану — твор.

(З паэмы «На шляхах волі»).

Пісьменнік, вучыць Я. Колас, павінен жыць адным жыццём з усім савецкім народам, сваёй працай садзейнічаць адзінства яго велічных планаў. «Вялікі задат», — ішоў народны паэт у 1946 годзе, — пастаўлены чаргавы Сталінскай партыі перад Саюзам Сацыялістычных Рэспублік у цяжкі і перад кожным з нас у пасобку, патрабуе ад кожнага з нас ма-

Ю. ПШЫРКОУ

білазны творчага духу і волі і ўсіх нашых інтэлектуальных сіл. Вось чаму кожны з нас, савецкіх людзей, на якім-бы ўчастку мірнай працы ён ні стаў, павінен арганізаваць свае сілы, дасканала ўбрацца ў ідэйны зброй, якую дае нам наша камуністычная партыя і наш настаўнік таварыш Сталін».

Самай важнай і галоўнай умовай развіцця ўсёй савецкай літаратуры і творчых поспехаў кожнага пісьменніка Якуб Колас лічыў глыбокае веданне жыцця. Ведаць жыццё — гэта значыць ведаць законы яго развіцця, стаць на ўзроўні перадавой грамадскай думкі нашага часу, настойліва штодняна ўдасканальваць сваё пісьменніцкае майстэрства. «Калі майстар мастацкага слова, — гаварыў Я. Колас на пленуме ССР СССР у 1936 годзе, — не будзе стаць на ўзроўні хоць-бы агульняючых ведаў эпохі, калі ён не ўбярэ ў сябе асноўныя філасофскія тэндэнцыі свайго класа, ён не можа даць глыбокага паэтычнага твору, вартга сваёй эпохі і здольнага рухаць масы наперад. Але адны тэарэтычныя ведаў таксама недастаткова. Патрэбны і вялікі жыццёвы веды, назіранне над жыццём, уражлівае вылучэнне аб'ектаў свайго творчасці і дасканала ўпарта работа над канцэпцыйнай пабудовай сваёй твораў... са ўсімі іх дэталі».

Савецкі пісьменнік можа рэалізаваць на ўзроўні і поспеху ў цяжкае тавы, калі створыць ім вобразы вызначаюцца жыццёвай праўдзівасцю.

Думка аб неабходнасці для пісьменніка глыбокае вывучэння жыцця неаднаразова паўтараецца Я. Коласам у яго выступленнях. Паэзія можа быць поўназначнай і поўназразовай, калі ўсімі колерамі вясёлкі, калі яна напоўнена прыгажосцю жыццёвых фактаў. «...Хочацца яшчэ раз успомніць тое, чаму вучыў нас Горкі: самая большая школа пісьменніка — жыццё, блізкае, непастрэжнае сувязь з народам. Той, хто сапраўды пачуе голас зямлі, пракажнецца яго паэзіяй, той перадаць іх шматлікімі разам за ўсе далёкія куты нашай Радзімы».

Разам з гэтым Я. Колас ратуе асуджа пасіўнасць, адрыў ад жыцця, неспуўбенны адносіны да працы, балзлівасць крытыкі і самакрытыкі. «Пасіўнасць, змкнутасць у вузкім коле дробных інтэрэсаў і ў сваёй шкарлупіне, адрыў ад жывых крыніц жыцця народа ў шырокім сэнсе гэтага слова, прытуленне палітычнай чуткасці і наіраўнасці, а часам і неспуўбенны адносіны да сваёй ролі пісьменніка-грамадзяніна, пісьменніка-барачыта за нашы высокія грамадскія

ізаам, асуджасць сапраўднай барацьбы над павышэннем свайго палітычнага ўзроўню і пісьменніцкай кваліфікацыі, бошня крытыкі і самакрытыкі, — усё гэта недахопы, ад якіх не ўсе мы пазбаўлены. Гэтыя недахопы і прыводзяць да зніжэння мастацкай творчасці».

Арткулы Якуба Коласа па пытаннях літаратуры маюць вялікае значэнне, у іх дадзена адзінка важнейшых а'ўляючых гісторыі беларускай літаратуры і творчасці не лепшых прадстаўнікоў, паказана роля рускай і украінскай літаратуры ў фарміраванні беларускай літаратуры, навукова распарабаны пытанні літаратурных узаемаузвязей і ўплываў. Даючы ацэнку творчасці найбольшых пісьменнікаў мінулага, Я. Колас указвае на неабходнасць «глыбокага і крытычнага засянення літаратурнай спадчыны вялікіх майстроў слова розных нацыянальнасцей папярэдняга пакалення», на неабходнасць настойлівай і крытычнай працы над мовай. «У літаратурнай рабоце, — гаварыў Я. Колас на адным са сходоў пісьменнікаў, — мова а'ўляецца матэрыялам і інструментам. Вось чаму кожны пісьменнік, калі ён сапраўды хоча быць іжжынерам чалавечых душ, павінен дасканала валодаць сваім інструментам і ведаць уласцівае матэрыялу, пры дапамозе якога ён перадае і развіць рух характары, і танчэйшыя адценні паэзіі. Без гэтага валодання і ведання мы ніколі не будзем майстрамі».

Якуб Колас — пісьменнік-грамадзянін, пісьменнік-змагаўся. У сваіх арткулах на міжнародныя тэмы ён сам вядзе рашучую барацьбу з сіламі гвалту і цёмры і заклікае ўсіх савецкіх пісьменнікаў змагацца за мір, за братства і саўзвязнасць народаў, за перамогу велічных ідэй Леніна—Сталіна, рашуча выкрываць помыслы апосталаў новай сусветнай бойні — амерыкана-ангалійскіх імперыялістаў і іх падручных прадажных пісак і псеўдаучоных, якія разбэшчваюць сямдасць людзей.

Пудоўнай школай паэтычнага майстэрства для маладых пісьменнікаў а'ўляецца сама творчасць народнага паэта. І чым больш мы будзем яе вывучаць, тым ярчэй і паўней перах нам раскрыецца сіла і прыгажосць коласаўскай паэзіі.

Максім ТАНК Любімае імя

Каб гэты працеш шлях жывым
бясконным:
Ад долі лапшоўнай да яснага сонца,
Ад крошак батрачых да хлеба і солі,
Ад кратаў астрожных да шчасця і волі,
Ад вузкіх парогных да ніў велічных,
Ад песень гаротных да велічных гімнаў
Пра сталінскі сцяг, што падае зарой
Над роднай савецкай зямляй, —
Мець трэба было ў грудзях сілы без
меры

І ў будучыню непахісную веру,
Мець трэба было непакорнае сэрца
І песню, якая не ведала-б смерці,
Мець зрок, што ўначы бачыў зорак
усходу.

І мець нерарзыўную сувязь з народам —
З вялікаю сталінскай дружнай сям'ёй
І з партыяй роднай свайой.

Такім ім Вас бачым, такім ім Вас
знаем,

Пясняр, чыё гукі лунаюць над краем,
Пясняр, чыёя песні даверыў на праву
Народ неўміручы думі і славу.

Пясняр, чыё стала любімае імя
Даўно неадлучным ад нашай Радзімы,
Надзімаўскіх сосен, какасыных паляў,
Шырокіх бесконных шляхоў.

Аляксандр ПРАКОФЕЎ

Баявое, магутнае слова

Умяцеўш з надзімаўскіх ціхіх дуброў,
Дружнай шчырай і ласкай саргэце,
Ты знаходзіш у роднай краіне саброў,
Армыяе слова паэта.

Гэта слова сагонна не мае грані,
Гэта заклік да подзвігаў новых.
Нібы голас народа, усюды грмыць
Баявое, магутнае слова.

То крыніца, што ласкаю поіць дугі,
То выток ракі ўсёнароднай,
Што скрышыла варажыя ўшчэнт лапцугі
І пад сонцам бруіцца свабодна.

Слова майстра узрушыла сэрцы ва ўсіх,
Майстра мае вялікае сэрца, —
Той, якому ты дружбы навек аддадзі,
І любую яна даражыць.

Пераклад з рускай мовы
Анатолія ВЯЛЮГІНА.

Ленінград.

Творы паэта — на сцэну

Якуб Колас — любімы пісьменнік беларускага народа. Ён вядомы ў беларускай літаратуры не толькі як выдатны паэт і празаік, але і як драматург. З напісаных ім п'ес найбольш значныя месца займаюць «Вайна вайне» і «У пущах Палесся» (сцяпінная апрадоўка аповесці «Дрыгад»).

У 1937 годзе наш тэатр, які зараз носіць імя Я. Коласа, паставіў на сваёй сцэне п'есу «Вайна вайне» — народную драму аб ператварэнні вайны імперыялістычнай у вайну грамадзянскую. Галоўная і дэючая сіла ў творы — народ.

Праўда жыцця, яскравыя тыповыя мастацкія вобразы, жывая мова дапамагілі актывам стварыць незабыўныя сцяпінныя вобразы Дзямені, Кучаравага, настаўніка Алеса, дэда Мікіты, Будан-Рыльскага і іншых. Сцэны провадаў мабілізаваных на фронт, у аколах, а таксама сцэны атакі, арышту карнікаў і да гэтага часу а ўсіх падрабязнасці жывуць у маёй памяці. І памятаю мабілізацыю на фронт у 1914 годзе ў сваёй роднай вёсцы. І ўсё-ж провады на фронт на сцяно тэатра зрабілі на мяне большае ўражанне, чым у жыцці. Такія сіла мастацкай прафты ў п'есе Я. Коласа.

Пазней наш тэатр ажыццявіў паставіўку другой п'есы Я. Коласа — «У пущах Палесся», якая адлюстроўвае перыяд грамадзянскай вайны. Герой яе — прэстыя савецкія людзі, якія актыўна

Ц. СЯРГЕЙЧЫК,
народны артыст БССР,
лаўрэат Сталінскай прэміі.

ўдзельнічалі ў барацьбе за незалежнасць свайой Радзімы. Добрая літаратурная і сцяпінная якасці п'есам далі магчымасць стварыць яркія вобразы дэда Талаша, Мартына Рыла, Аўгіні, Дарвітоўкі, Будары, Саўкі Мільгуна, Васіля Бусыгі і іншых.

Робота над п'есамі Я. Коласа прынесла тэатру вялікую карысць: дапамагла яму значна ўмацаваць рэалістычныя пазіцыі, навуцчала актываў любіць сцяпіннае слова, уацяла іх творчасць на новую вышыню, заваявала тэатру любоў і папулярнасць сярод савецкага гледача.

На маю долю выпала шчасце ўдзельнічаць у абодвух спектаклях у якасці актыва і ражысёра. Я іграў у «Вайна вайне» дэда Мікіты, а ў спектаклі «У пущах Палесся» — Саўку Мільгуна. Гэтыя вобразы лічу лепшымі з тых, што давялося мне стварыць па п'есах беларускіх драматургаў.

Калі чытаеш «Рыбакову хату», «Сычона Музыку» і «Аптыку» — бачыш і адчуваеш іх героўяў на сцэне. «У пущах Палесся» ў сваёй часе была адной з лепшых літаратурных інсценіровак. І другія творы Я. Коласа маглі-б стаць уласнай асновай для інсценіровак, бо многія з іх вельмі сцяпінныя ў самым лепшым сэнсе гэтага слова.

Час пераесці на сцяно многія незабыўныя, дубоўныя вобразы твораў нашых любімага народнага паэта.

Віцебск.

Ад шчырага сэрца

Выдатнае жыццё і пудоўная творчасць Якуба Коласа а'ўляюцца прыкладам самаадданнага служэння Радзіме і складаюць горады нашага народа. Мурае і прэстасе слова вялікага мастака адухоўлена глыбокім апытам і аснай уменшай, прасякнута свят-

Пятро ГЛЕБКА.

лом любі да чалавечых працы, да яго барацьбы і творчасці. Дзяка, за тысячу кіламетраў ад

Беларусі, я з радасцю чую сцяна, у дзень сямідзесяцігоддзя народнага паэта, які гэтыя слова гучыць па радыё і са старонкаў газет на ўсіх мовах народаў нашай Айчыны.

Да гарачых пажаданняў мільёнаў сэрцаў я далучаю і мае шчырыя пажаданні. Няхай доўгія гады жыве вялікі пясняр нашай зямлі, няхай ніколі не згасе яго чароўнае слова, якое кіла народы да мру, да творчасці, да перамогі камунізма.

Кіславодск.

Майстар апавядання

Шматгранная творчасць народнага паэта БССР Якуба Коласа прадстаўлена разнастайнымі жанрамі, сярод якіх значнае месца займае жанр кароткага апавядання. Гэтым жанрам Колас пачаў сваю творчасць яшчэ ў даравацкіх гадах.

Апавяданне, як кароткі празаічны твор, а'ўляецца вельмі зручным для адлюстравання самых актуальных падзей, якіх толькі што адбыліся, або звычайна ідзе ад свежых слядах жыцця. Прычым, невялікі памер апавядання дазваляе змясціць яго на старонках любой газеты, што а'ўляецца важным момантам у сэнсе хутчэйшага знайсцва з творам шырокага чытача.

Як празаік-навеіст, Якуб Колас вучыўся паэтычнаму майстэрству ў лепшых прадстаўнікоў рускай літаратуры — Пушкіна, Гоголя, Салтыкова-Шчадрына, Чэхава. Ад іх ён стараўся пераўвучаць майстэрства «сучеь каротка гаворыць о дліных веках» (Чэхаў) і іжкнўся ў вузкія рамкі апавяданняў-мініятур укладзі багаты ідэйны змест.

На творах гэтых пісьменнікаў Якуб Колас вучыўся выкарыстоўваць багатыя сродкі народнай мовы, народнай лексікі, трапіна ўжываючы мастацкае слова пры характарыстыцы дэючых асоб, пры аісанні розных сцяп і карцін, пры апісанні п'еромы; вучыўся дасканалай апрадоўцы мовы сваёй твораў з тым, каб яна сапраўды стала мовай літаратурнай.

Таварыш Сталін у сваёй геніяльнай працы «Марксім і пытанні мованазнаўства» ўказвае, што творца мовы а'ўляецца і народ і што «граматычны лад мовы і яе асноўныя слоўніковыя фонд складаюць аснову мовы, сутнасць яе спецыфікі». А раз творца мовы а'ўляецца народ, то залатая творца мовы, як азначае Я. Колас, — «... у фарміраванні, абароні лепша, — у прывядзенні мовы да літаратурных норм. Як бачым, — прадаўжае Колас, — задатка не малая. Мы павіны мець мову прыгожую, гучную, прэстую, але гнуткую і выразаючую».

У сваёй літаратурнай дзейнасці Якуб Колас заўсёды кіраваўся і кіруецца гэтым прынцыпам, прынцыпам адбору а жывой

народнай мовы, з яе багатага слоўніковага саставу ўстае лепшага, што неабходна для ўзабагачэння літаратурнай мовы.

На творчасці народнага паэта і ў прыватнасці на яго апавяданнях можна бачыць, з якой любоўю ставіўся ён да мастацкага слова, з якой стараннасцю пабіраў тое ці іншае слова альбо цэлы выраз для большай яснасці і дакладнасці думкі, для характарыстыкі таго ці іншага мастацкага вобраза.

Якуб Колас а'ўляецца майстрам навель. Навель-ж, як вядома, патрабуе ад пісьменніка надзвычайнай канцэнацыі мастацкага матэрыялу, грацінай выразнасці тых рыс, з якіх складаецца вобраз. Звычайна яна заключае ў сабе мастацкае адлюстраванне аянаго зрадка, тыповага, актуальнага жыццёвага зварэння альбо падзеі, якія раскрываюць і матывуюць тэму і ідэйную праблему твора. Аляксей рэалістычна навель вызначаецца вялікай змястоўнасцю. Апавяданні Коласа ажраі характарыстычна гэтымі асаблівасцямі навельнасці жанра.

Класік рускай навелі А. П. Чэхаў патрабаваў ад пісьменнікаў прастаты і яснасці ў мастацкім адлюстраванні жыцця. Але гэтая прастата і яснасць не павіны ісці на ліні збытнення твораў, зніжэння іх ідэйнасці, выключэння з кола мастацкіх тэмаў самых актуальных, глыбокіх і вострых тэм, зямны складаных фігур схематычнымі.

Апрача прастаты і яснасці, Чэхаў патрабаваў ад пісьменніка лаканічнасці і грацінай кароткасці апавядання. Вядома чэхаўскі выраз: «Кароткасць — сцяп таленту» гэтай дэюмай усёй яго літаратурнай дзейнасці. Гэтыя асаблівасці творчай манеры выдатнага рускага пісьменніка можна бачыць і ў апавяданнях Якуба Коласа. І ў гэтым сэнсе мы можам гаварыць аб творчай вучобе Коласа ў класіка рускай навелі.

Кароткае апавяданне Якуба Коласа ўжо ў сілу сваёй жанравы асаблівасці пачаў трабаваць ад аўтара лаканічнасці, яснасці і выразнасці пры паказе тых ці іншых бакоў рэчаіснасці. Калі мы звернемся да

некаторых яго апавяданняў, то заўважым іжжыненне пісьменніка да выключнай канцэнацыі мастацкага матэрыялу. Гэтайму прынцыпу падпарадкаваны і кампазіцыя, і вобразная сістэма, і пейзажы коласаўскіх твораў.

Пры абмаблўцы сваёй героўі Колас у большасці выпадках карыстаецца прамой характарыстыкай. Так пададзены вобразы Мікалая і Нічыпана («Знайсці»), Спірыдона Зручнага («Так і трэба ашуканцу»), Івана Кісея («Вывстагнаўся»), Васіля Чурылы («Васіль Чурыла»), урадніка («Сонкі падвёў»), а таксама шмат іншых галоўных і другарадных персанажаў. Такі спосаб абмаблўкі дэючых асоб дыктуецца навельнасцю кароткасцю.

Партрэтнай характарыстыка ў апавяданнях Коласа таксама называўся кароткай, што зноў-такі абумоўліваецца пэрамам твора. Знешні партрэт героя апавядання «Так і трэба ашуканцу» Спірыдона Зручнага падаецца пісьменнікам літаральна ў некалькіх словах: «На Спірыдоўскім пазіралі такія-ж светлыя, які і вушы, вочы, светлыя бровы, якія з першага погляду трудна было разгледзець. Азілі толькі нос-чаранкі кілаўся кожнаму ў вочы сваім доўгім, зарэзным утару канцом, афарбаваным пад бурчаны вясель».

Такім-жа лаканічным прадстае перах чытачом і знешні партрэт кагорніка з апавядання «Пісмануў лар»: «Доўгі сівы вусы, спущаныя трохі кілаў, прымавалі строгі выраз поўнаму твару пана кагорніка».

Круглае пуза так далёка вылазалася ўперад, што поўна пан не бачыў за ім сваіх кароценькіх ногак. Ускламу, хто пазіраў на пана, здавалася, што ён не ідзе, а нейкі пасоўваецца, як бочка на калёсах».

Асаблівасцю апавяданняў Якуба Коласа з'яўляецца насычанасць іх жывым народным гумарам. Розныя адценні смеху ўжываюцца Коласам у залежнасці ад таго, які аб'ект служыць прадметам мастацкага адлюстравання. Калі аб'ектам мастацкага адлюстравання з'яўляецца ненавісны пісьменнік «стары паралак» альбо яго прадстаўнікі ці абаронцы, Якуб Колас у гэтым выпадку ўжывае самы бялітасны смех — сатыру; калі-ж прадметам мастацкага выяўлення служыць пасобныя дэючыя багі сялянскага быту даравацкай Беларусі — смех аўтара наймае зусім другое гучанне: ён прадстаўляе сабою мяккі даравацкі гумар, няясную іронію. І сапраўды, параўноўваючы некаторыя творы пісьменніка, мы заўважам гэтую асаблівасць коласаўскага смеху. Так, у даравацкіх гумарыстычных апавяданнях «Знайсці» і «Пісаравы імяніны» Колас апісвае недарачыны павольны людзей. Але ў апавяданні «Знайсці» дэючымі асобамі з'яўляюцца салане, г. зн. прадстаўнікі таго класа, на баку якога заўсёды апахоўляцца сімпатыі аўтара і смех тут гучыць спачувальным гумарам.

У другім творы — «Пісаравы імяніны» — смех наймае сатырычнае гучанне.

Вкладыні кніг Якуба Коласа.

Мудры эпас

Бупала і Колас, дзе волаты — заснавальнікі найбуйнай беларускай літаратуры. Абодва парывістыя, а шырокім размахам творчай думкі, запалюючы магучымі, смелымі вобразамі, звонкімі вершамі і трывалымі ворагамі ворагаў савецкай краіны і народа, чаруючы сваёй мяккай лірай і мудрым эпасам.

У цяжкай для народа гадыны Колас, тассама, як і Бупала, ваяваў да барацьбы з ворагам:

Ды дзе-б ты ні быў, што-б ні стала з табой,

Помні толькі адно, мілы дружа: Палымей народ, калі, выдзі на бой, Няхай ворага душым, як вужа.

Каб пазнаць, адчуць, як наш гней вялік, Як мы любім свой край і свабоду,

Каб навекі смерць там знайшоў гвалтаўнік І каб нам больш не знаць яго зроду.

Выкарыстоўваючы скарбы народнай мовы і песні, вялікі пясняр разам з Бупалам класіка савецкай народнай беларускай паэзіі. У яго вершах такія мастацкія звароты і вобразы, такія яркія, прэжываныя карціны беларускай прыроды, што, здаецца, складалі іх сам народ. Яго паэзія шчыра, як сама народная песня. Пось чаму вершы Коласа так лёгка кландуцца на інтанацыі беларускай народнай музыкі. Настаўнік у мінусь, Колас добра ведае душу дзіцяці. Яго вершы «На полі», «Адзін жураўлёў», «Удзякай, мароз-дзядуля», «Не сьвіздаў ў хале хлопчыку малому» і многія іншыя з'яўляюцца цудоўным матэрыялам для дзіцячай песні. На тэксты Коласа напісаны піонерскія песні «Новы край» Багатырова, «Пераможны май» Палоскоўска, «Ручай» Чуркіна. Перад Вялікай Айчыннай вайны на словы Коласа быў створаны кампозітарам Чуркіным цыкл ярка мелодыйных хараў. Апрача таго, кампозітар Алоўнік напісаў некалькі рамансаў на тэксты коласавскіх вершаў, а Галкоўскі — вальсы і квартэт «Месяц».

На аснове аповесці «Дрытва» створана чатырохактвая опера «У пущах Палесся» (музыка А. Багатырова), якая раскрывае адну са слаўных старонак барацьбы беларускага народа за свай вызваленне. У сюжэце оперы перакрываюцца і дзе драматычныя лініі: адна — сацыяльна-рэвалюцыйная — народ, які ідзе ў партызанскія эскадры і навосяці саўдзельніцтва ўдзяры неапазіцыі прыгнатыянікам-акутантам, другая — асабістая драма Андрэя, якая арганічна сплэтаецца з сацыяльным канфліктам. Андрэй любіць сялянку Аўдэю, якую аддаў амаж за кулака-багаця, але якая шчыра любіць Андрэя і дамагае яму змагацца з ворагам. Чырвоная Армія разам з партызанамі грошчэ акупацый. Асабістая драма заканчваецца трагічна: Андрэй гіне ў барацьбе.

Музыка оперы прасякнута духам беларускіх народна-песенных інтанацый. Побач з асобнымі героямі ў палесскіх операх вельмі вялікую ролю адыгрывае калектывны герой — народ. Хоры ў масавых сценах оперы вызначаюцца яркімі кантрастамі — ад залушчай аірыкі да хвалючага драматызма. Найлепшы ў оперы — хор партызан з апошняй карціны.

Аднак-жа тое, што зроблена ў галіне музыкі на тэмы коласавскай паэзіі, негале прызнаць дастатковым.

Беларускія дзеці музычнай культуры ў вялікім дагу перад слаўным вобіражам і нашым савецкім народам.

Якуб Колас — выдатны класік савецкай паэзіі, гордасць нашага народа. Ён ад

глыбіні чыстата сэрца проста і шчыра стварыў яркія паэтычныя вобразы генаў працоўнага чалавечтва — Леніна і Сталіна, ён проста і шчыра славіць сваю краіну:

Выглядаеш ты яснай вясной, Наша маці, краіна Советаў! А зірнеш на небе, і з табой Малаздее ўся наша планета.

Залушчайныя цёплыя словы знаходзім мы ў паэзіі Коласа аб нашай «слае малодой» — комсамольцах і піонерах, аб слаўнай камуністычнай партыі, якая пракалае чалавечтву светлыя шляхі да камунізма. У невычэрпных крыніцах коласавскай паэзіі многа багатых вобразаў і сюжэтаў для дзіцячай кампозітарскай думкі: тут ёсць залушчайныя аірыкі для папулярнай масавай песні, для раманса і стройных вальсавых ансамбляў; тут многа апазіцыі і багатыя тэмы для разгорнутага паліфанічнага хора, кантаты і араторыі.

Паэма «Сымон Музыка» — залушчайны твор народнага пясняра — аснова для стварэння новай оперы. Малы Сымон — вясковы пастухок, у асобе якога сканцэнтраваны вялікія духоўныя сілы: ён чалавек з чужым сэрцам, якога ведае, «як травіна сваю думае думу»; ён — паэт, душа якога сагрэта песнямі і казкамі; ён музыка, які доўгія стогны вясны, гомаж жыва, спевае казетак. У ім жыць імгненне пазнаць жыццё ў яго найпрыгажэйшых праявах. Гэты чужы народны талент нават імгненна высокімі ідэямі служыў людзям. Але гэты талент нарадзіўся ў хале, «дзе беднасць лютая жыве». Сям'я не разумее яго, бо там патрэбны толькі моцныя рукі, каб цягнуць векавое ярмо няволі. Парастае канфіліт. Халец не мае дзе прытуліцца. Ён вылівае свае жалі ў песнях. Вольная прырода ўгадалава Сымонку, але так угадалава, што колас праўды

Не змыр ў душы ніколі: Будзе клічэць ён да волі, Будзе ў сэрцы жыць заўсёды, Як той вобраз лепшай долі.

З гэтым вобразам «лепшай долі» пайшоў Сымон у свет, калі бацька выгнаў яго з хаты. Гэты вобраз змушае яго ўцякаць ад хітрага дзеда-жабрака, рывць пануціяне, якога тча ласы да важных варчар. Не доўга, аднак, пецьшыся Сымон свабоды на ўмовах капіталістычнага ладу: ён трапіў у палон да пана-магата «для забавы паноў». Але вольная краіна сілава Сымону; ён кадуць аднаў свай талент працоўнаму народу. Народная бурна-васільніца аджыцявіла гэтую злычэсную мару. І пайшоў Сымон на спатканне «шчырай волі» разам з мілай дзяўчынай:

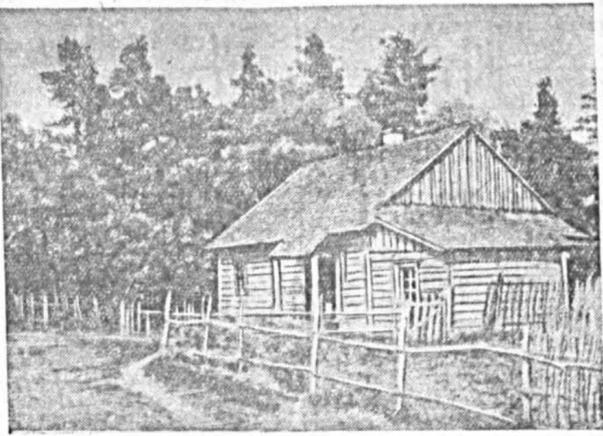
Панё ён людзям песень дар, Агонь душы і сэрца жер, Панё пяснярскай каліядай.

Усім ідыяна-мастацкім зместам паэмы Я. Колас прыводзіць нас да вываду, што капіталістычны лад сваім мёртвым подымкам знішчае народныя таленты, і толькі сацыялістычная рэвалюцыя стварае ўмовы для ўсебаковага развіцця чалавека, для росквіту мастацтва.

«Сымон Музыка» — гэта глыбока партыяны народны твор, гімн малодці, таленавітасці, маральнаму сіле. Ён чалавек творчага кампозітарскага натхнення, каб ствары класічным творам савецкай музыкі.

Мудры эпас і натхнёная аірыка Якуба Коласа — невычэрпная крыніца для творчасці беларускіх кампозітараў ва ўсіх жанрах.

Р. ШЫРМА,
народны артыст БССР.

Акічшы. Хата, у якой нарадзіўся Якуб Колас. Кадр з кінаарыса пра народнага паэта.

Старонкі жыцця

У гэтыя дні хочацца не толькі чуць пра Якуба Коласа, але і бачыць яго. Бачыць такім-жа непасрэдным, шчырым і па-чалавечаму простым, якім уявіўся, чытаючы яго творы.

На дапамогу прышло кіно. Паэт М. Лужанін у супрацоўніцтве са старэйшым дзеячом беларускай кінематографіі Ю. В. Тарымчам стварыў кінаарыса пра Якуба Коласа «Народны паэт» (вытворчасць «Беларусьфільм»). Ён ідзе вараз на экраны гарадоў і вясняў Беларусі. Дзесяткі тысяч людзей убачылі свайго народнага паэта, пазналіся з яго жыццём.

Вось на экране звычайная сялянская нават не хата, а хатка, у якой калісьці нарадзіўся і прабыў дзіцячым гады Якуб Колас. Аператар любіўна паказаў яе, быццам ведаў, што гледачам цікава будзе разгледзець кожны закутак і перанесціся думкамі на старонкі «Новай зямлі», дзе гэтыя хатка і яе валоціцы жывуць у партызанскіх рыдках паэмы:

Мой родны кут, як ты мне мілы, Забыць пабе не маю сілы...

І гэтым радкам яшчэ больш хочацца верыць, калі бачым родны кут паэта, з якім у яго звязана столькі цёплых успамінаў.

Непадалёку ад хаткі — рэчка, шаты раскіданыя дубоў... Простае, незапісанае прыгажосць валоціц хаткі, мурожных берагоў ціхай рэчкі, спакійных купчавых дрэваў... Пачынаеш разумець, чаму паэт яшчэ з маленства і на фоб жыццё самазданна палюбіў родную прыроду, якой ён прысвяціў столькі залушчайных паэтычных радкоў!

Ты і цікавы фільм, што ён будзіць думку, уяўленні, асацыяцыі. Міжволі прыгожыя на пемьце героі творы «У пущах Палесся», калі бачым у вёсцы Пінжычын школу, дзе Якуб Колас быў настаўнікам. Чужы гнёбную сілу рэвалюцыйных вершаў паэта, калі чытаеш з экрану аірышны дакумент, у якім генерал-губернатар Курлоў абвінавачваў маладога Якуба Коласа «в подстрекательстве крестьян к недовольству и волнению».

Вельмі цікава і скупыя рамкі кадраў, каб можна было аясціць у іх біяграфію паэта, але за кожным з іх адчуваецца вялікая, неспакойная жыццё пісьменніка.

Біяграфія пісьменніка — гэта яго творчасць. Таму ў фільме значна месца завала творы Якуба Коласа. Ён вымушаны ў школах, чытаючы а партызанскіх рафростаў, па іх пішуць навуковыя працы, на словы паэта складаюцца песні. Творчасць Якуба Коласа глыбока ўвайшла ў жыццё

народа, і званне «народны паэт» стала неагнёмным ад яго імя.

Пісьменнік і народ. Яшчэ з самага пачатку нарыса, калі Якуб Колас за сталом пачынае перагаварыць шматлікія пісьмы, што прысылаюць яму штодзёна чытачы і выбаршчыкі, гэтая тэма становіцца самым яркім патэстам фільма. Пісьменнік вышаў з народа і ідзе з ім праз усе жыццё, адлачычы яму ўсе сілы свайго сэрца і ўсё свай талент.

У канцы фільма ёсць знамянальны ў гэтым сансе эпізод. Да Якуба Коласа прышла моладзь, і ён расказвае ёй аб сваіх далейшых творчых планах. І ў гадэча не ўнікае пытанне, што гэта за моладзь, адкуль яна, з якой прычыны яна прышла да паэта, — ён ведае і верыць, што да Якуба Коласа магла прыйсці і моладзь, і старыя, і вясняны, і незнаёмыя — усіх аднолькава цікавіць і хваліць дэс іх паэта, яго творчыя планы.

Трэба ўсё-ж сказаць, што ў фільме завадта многа безымянных эпізодаў, якія ў дакументальным жанры павінны мець свой асады. Гадэчар, напрыклад, невясёлы, што ўяўляе сабой спонічны эпізод з уездкам дэда Талаша і Мартына — героў «Дрытвы». Ці то гэта сцена са спектакля, ці то проста імпаніроўка для кінафільма? Невясёлы, хто і дзе гэту імпаніроўку выконвае, у той час, як на беларускай сцэне ўжо створаны спонічныя вобразы на творах Я. Коласа (опера «У пущах Палесся» — у тэатры оперы і балета, спектакль «У пущах Палесся» — у тэатры імя Я. Коласа).

А вось яшчэ кадры: ад пінжына сядзіць безымяны кампозітар і ажанірае акторы; безымяны актор чытае проста ў глядзельную залу верш паэта. Можна, безумоўна, карыстацца і такім прыёмам, але эпізодам патрэбен адрас. Калі піонер-важата чытае вершы Я. Коласа піонерам у лагеры ці на экскурсіі, у нас не ўнікае пытанне: хто і каму чытае, але вельмі невясёлыя акторы піюць і чытаюць невядома каму, тады ўнікае пытанне, ці а дакументальна нарыса гэтыя кадры?

Праўда, мантанж гэтыя кадры ўлічэны ў аснову фільма так па-майстарску, што пераважае імяна дакументальнасць матэрыялу, якая стварае ўражанне сапраўднасці фактаў і эпізодаў.

Акрамя добрага ўражання ад фільма, у гледача застаецца яшчэ глыбокае паважана яго аўтарам за тое, што яны даламагі ўбачыць на экране аёмбігата народнага пясняра.

К. ГУБАРЭВІЧ.

Пятро ПРЫХОДЗЬКА

На новай зямлі

Кінеў яшчэ бой каля Гродна
На той, паднявольнай зямлі,
Калі да братоў сваіх родных
Мы ў дзень вераснёвы прыйшлі

Усход палымней над краінай,
А вёсер сцяг калыхаў.
Зайшлі мы у тую хашіну,
Дзе жыў колісь дзядзька Міхал.

Ён грошы збраў, у пазмыку
Іх браў за свае мазалі,
Каб толькі купіць у Хадмы
Ханя-б поўназдэла зямлі.

Зямля!
Колькі нашаў крыёно
Была ты паліта ў блых,
Зямля!

Вось яна прад табой,
Бярэ яе ў рукі —
Твая.

Навекі твай яна стала,
Квітнець ёй над сонцам вясной.
Для тысяч, мільёнаў Міхалаў
Прынеслі мы шчасце з сабой.

Сесія Акадэміі навук БССР

11 лістапада, у Вялікай канферэнц-зале Акадэміі навук Беларускай ССР, адбылася юбілейная сесія, прысвечаная зямлі-дзедзіцею з дня нараджэння народнага паэта Беларусі, віцэ-прэзідэнта АН БССР Якуба Коласа.

Сесію ўступным словам акрыў віцэ-прэзідэнт Акадэміі навук БССР І. С. Лупініч.

Дырэктар Інстытута літаратуры і мастацтва В. Барысевка прачытаў даклад на

тэму «Жыццёвы і творчы шлях народнага паэта Беларусі Якуба Коласа». З дэкларацыяй выступілі кандыдаты філалагічных навук Л. Філаўскай — «Якуб Колас — заснавальнік беларускай прозы» і кандыдаты філалагічных навук Г. Базыленка — «Мова мастацкіх твораў Якуба Коласа».

На вачэрні паседжанні сесіі былі зачытаны віншавальныя тэлеграмы, якія паступілі на імя вобіра ад валецітэаў інстытутаў Акадэміі навук БССР.

Скульптура, партрэты, ілюстрацыі

Любоўна і натхнёна працуюць майстры жывапісу і скульптуры над мастацкім уясабленнем вобраза Я. Коласа. У скульптурных партрэтах паэта, над якімі З. Ангур працуе з 1925 года, перададзены рысы характара народнага паэта.

Багатую псіхалагічную характарыстыку Я. Коласа даюць жывапісныя работы беларускіх мастакоў.

На мастацкай выстаўцы 1921 года ў Мінску Д. Палазаў экспанаваў партрэт Я. Коласа.

Плэна працуе над мастацкім уясабленнем вобраза Якуба Коласа В. Волкаў. Партрэты яго работы надрукаваны ў 1933 годзе ў кнізе «Новая зямля». Ён экспанаваны на выстаўцы беларускага мастацтва ў Маскве.

Ярка і маляўніча перададзены вобраз Якуба Коласа ў партрэце, напісаным А. Яр-Браўчанкам. Партрэт змешчаны ў

зборы твораў паэта, выданыя ў Маскве ў 1951 годзе.

Старанна вялікая кампозіцыйная карціна мастака З. Паўлоўскага аб шматтаповай дружбе народных паэтаў Беларусі Янкі Купалы і Якуба Коласа.

Многа працуюць мастакі і над ілюстрацыямі кніг Я. Коласа. В. Піхановіч вынаў ілюстрацыі да шматлікіх дзіцячых аповядаў Якуба Коласа. Яго цудоўным маляўнікі ўпрыгожваюць кніжкі «Дзед і Мядзведзь», «Воўк-дураны» і інш.

А. Волкаў стварыў цыкавыя малюны да «Новай зямлі» і іншых кніг пісьменніка. Асабліва ўвагу мастакоў прыцягнула да сабе «Дрытва». Мастак Ф. Мадораў зраў і вобразна паказаў у сваіх карцінках ідзе Талаша. «Дрытва» з паспехам ілюструюць графікі Гембіцкі, Раманаў, Рая і другія.

С. ПАЛЕС.

Шчырая дружба

Выхаванцы Чаускага дзіцячага дома ў мінусь годзе зрабілі буст Якуба Коласа. На пастамеце выразалі словы: «Лябімаму Канстанціну Міхайлавічу ад выхаванцаў Чаускага дзіцячага дома».

Калі буст быў гатовы, дзеці напісалі пісьмо народнаму паэту і напросілі яго прыхаць у госці. Пісьмо і буст яны пераслалі ў Мінск, Канстанціну Міхайлавічу.

Пазарунак і пісьмо ўсхвалявалі паэта. Канстанцін Міхайлавіч неадкладна даў адказ. Вось што напісаў ён выхаванцам дзіцячага дома:

«Дарогі мае сябры, слаўныя выхаванцы Чаускага дзіцячага дома!

Піра за ўсё пасылаю Вам сваю самую шчырую, сардэчную падамку за тое, што вы аярнуліся да мяне а такімі прыязнымі словамі, як дзеці да свайго бацькі. Таксама парадвала мяне і тое, што, выхоўваючыся ў дзіцячым доме, вы адчуваеце мадрысцкі клопат і ласкавае дыханне сваёй Радзімы, як вельмі транна скавалі вы ў сваім пісьме.

І толькі ад усяго сэрца пакадаю вам

П. РУНЕЦ.

З мінулага

Даўно гэта было. Тады яшчэ зямлі валоцінай часткі Беларусі ташаў дражэжны польскі пан. Над краінай неслася сумная песня прыгнечанага чалавека, а на босконных этапах паліцэйскія ў сініх мундырах гналі тых, хто абудзіўся ад доўгага сну і ўжо не халеў аставацца пах'ярэмным быдлам. Гналі за праўду, за родную кніжку, за тое, што простыя рабочыя і сяляне завадзілі «людзьмі звадзца». Над краінай стаяла галужая цёмная ноч. Кайданыя званіліся з павістам памешчыцкага бізну, і, здавалася, над пахілай саласкай страхай ніколі не працягне існае сонца...

Звадалася... Але ў цёмную ноч людской влоціі скрозь краты і крываны аясценні дэфоніям прабівацца а Усходу праменні вялікай праўды. Яны краналі стомаденую душу пакутнага чалавека, будзілі ў ім новыя пачуці, калікалі на барацьбу за больш жыццё.

У гэтыя часы ліхаецца да нас даходзілі творы буйнейшых беларускіх пісьменнікаў — Янкі Купалы і Якуба Коласа. Більшым нагасіліся зоры, яны гарэлі на нашым небасхіле, паказвалі шлях да вынаходжя. Як ні цяжка было жыць, але палымныя словы выдатных пясняроў беларускага народа надпалілі людскія сэрцы верай у тое, што «ўсё-ж такі хоць векалі, а праўду дачкаеся».

Помніцца, а якой цікавасцю саухалі ў вёсках апавадзіны Якуба Коласа, сабраўны ў аборку «Родная зямля». Звычайна на вечах у вёсках знаходзіўся нехта больш пісьменны, браў у рукі невацічкі томкі і чытаў. Чытаў аб роднай Беларусі а яе вярдавітым і мужным народам, аб несправядлівым грамадскім лады, аб смелых барацьбітах за народную справу, аб тым,

што «споруч а галытвой ходзіць роскам і багачце», аб пемры і закаспянедасці вясковата жыцця. Людзі слухалі, шчыра смялялі, і ў свядомасць іх глыбока завадзілі ілі свабоды, думкі аб тым, што вызваленне трыба завадзіць у базілітаснай барацьбе з прыгнатыянікам.

Шчырыя простыя вершы Якуба Коласа завадалі ў сэрца, калікалі народ не схілацца перад панам, а верыць у свае сілы і смела ісці наперад. Многія сяляне ведалі напаміць і часта дэкламавалі такія творы, як «Асады наза», «Ворагам», «Мужык» і інш. Асабліва любіў і папулярнасцю карыстаўся ўрывак з паэмы «Новая зямля» — «Дзядзька ў Візьні».

Помніцца, як аднойчы ў вёсцы Каспяны Слонімскага раёна пасля самадзейнага спектакля нечакана на сцэну вышаў пажылым сялянін у шэрай світцы і сказаў:

— Я вам прачытаю «Дзядзьку ў Візьні».

— Просі! — хорам адавадзілі прысутныя.

З атоеным дыханнем людзі слухалі аб тым, як Антос блукаў па Візьні, шукаючы справядлінасці. Пяртаіна абіваў ён парогі родных установаў, толькі яго ўсюды сустракала халодная сцяна аскаржуаага бюракратызма і хабарніцтва. Як усё гэта нагадала панскі парадкі! Сяляне смялялі з наўпагата дзядзькі і скрозь смех ячэ жасей бацькі снаб бспраўнае становішча. На вечах іныя, як звычайна, прысутнічаў палымніт. Свачатку і ён смяляўся, але паступова паліцэйская ўсешма перайшла ў атоеную гримасу.

— Гэта большымі! — раштам кривнуў ён і завадаў усім разамісця, а дэкламатар «апапрасіў» у вастарунак.

Некалькі дён дзятвалі самаука-се-

ляніна, абвінавачвалі яго ў камунізме, таўкалі кулакамі і натамі. А калі выпуцілі на свабоду, ён, сустраўшыся з землякамі, жартаваў:

— Вось табе і асады наза!

І кожным раз усё глыбей пранікала ў народныя гучыні коласавскае слова. З вуснаў у вусны, нібы хвала марска, каціліся грошныя словы:

Я мужык, а а тонар маю,
Гіусы, але да пары,
Я маўчу, маўчу, трываю,
Але скоро заўгаю:
Стрэльбы, хлопчыкі, бярні!

І «мужык» усё больш перакановаўся, што ён стральбы негале скінучы са сваіх плеч адвечнае ярмо эксплуатацыі. Творы Янкі Купалы і Якуба Коласа становіліся любімымі кніжкамі працоўнага сялянна. Праўда, тады іх было вельмі мала, але людзі заучывалі вершы, апавадзіны напаміць, перапісвалі іх і хапалі, як найвацікшы скарб, ад паліцэйскага вола.

Улетку 1927 года моладзь вёскі Чамяроў рашыла аснаваць сельскую бібліятэку. Патрэба ў ёй была вялікая. Сяляне ўсё больш гарнуліся да асеты. Потаікам ад паліцыі людзі абіралі на кніжачцы, зносілі іх у аду сялянскую хату, і неўзабаве бібліятэка налічвала каля трыохсот тамоў роднай літаратуры. Сарод твораў Пушкіна, Таагста, Горькага, Міцкевіча пачэпае месца займаў кніжка Якуба Коласа і Янкі Купалы. Бібліятэка была названа імям Якуба Коласа. Але праіснавала яна не больш двух месяцаў. Паны хутка арузжэлі, якога значэнне для вёскі будзе мець бібліятэка. «Дзе кніжка, там добра не чакай», — гаварылі іны. Найміты Пласукага з асаблівай пагардай адносіліся да беларускай літаратуры, называючы яе літаратурай мужыкаў, хамскай.

І вось асенняй ноччу на бібліятэку, нібы грумані на адыбчу, наляцелі паліцэйскія і шпікі, сабралі ўсе кніжкі ў

скрыню і, як небяспечны груз, пад аскортам адправілі ў Слонім, адкуль яны больш не вярнуліся. Так паны расправаіліся з праўдай. Але паміць аб бібліятэцы імя Якуба Коласа яшчэ і сёння жыве сарод чамяроўскіх сялян.

Прыгадзавецца і такі выпадак. На адным з палітычных працаў у Слоніме паны судзілі сялян за тое, што яны адымаіліся дамагацца школы на роднай мове. На лавы абвінавачваемых сядзелі 12 «салачыцаў». Азія за другім выступалі сведкі — паліцыянты, шпікі, канфітанты. Яны даказвалі, што беларускія школы — гэта камуністычная вывадка, што яны падрываюць інтарэсы польскага ўладання на «красках усходніх». Пасля свядак выступіў пракурор у чорнай сутане. Стаўшы перад судом, ён вынуў а партфеля кніжку і, трасучы ёю ў бок лавы падушданых, хрыплым голасам не гаварыў, а крываў:

— Высокі соня! Вось у маіх руках беларуская кніжка. Завапна яна «Новая зямля». Наісаў не нейкі Якуб Колас. Хто ён — не ведаю, але хутчай за ўсё большымі. Гэтую кніжку абвінавачаныя ўпотаіку чыталі хлопам на вечах у вёсках.